

۳ چالش و ۳ راهبرد ارتقای توان داخل در پروژه های بزرگ صنعتی

عدم وجود آمار قابل استناد، نبود بانک اطلاعاتی جامع و به روز و ناتوانی مراجع نظارتی در محقق کردن الزامات قانونی ۳ چالش بزرگ ارتقای توان داخلی در کشور است که در ۳ سطح کوتاه، میان و بلندمدت راهبردهایی برای غلبه بر این چالش ها طراحی شده است.

بدون شک، توجه به مقوله ساخت داخل و بومی سازی یک از ارکان کلیدی توسعه صنعتی در کشور است. با نگاهی به ادبیات نظری ساخت داخل می توان دریافت که ساخت داخل در سطح جهانی به این معناست: مجموع ارزش افزوده اقتصاد ملی یک کشور به وسیله محصولات صنایع و خدمات منتخب و تجهیزات و منابع کلیدی و کالاهای مربوط به بخش خاصی از اقتصاد است که تکیه گاه اصلی کشور به شمار می رود. توسعه روزافزون صنایع مختلف پس از انقلاب اسلامی و علی الخصوص جنگ تحمیلی نوید حرکت به سمت تعالی و پیشگامی در بسیاری از حوزه های صنعت و تکنولوژی را برای کشور به ارمغان آورد. روحیه خودباوری و اعتقاد کامل به شعار ما می توانیم در گفتار و رفتار بسیاری از مدیران صنعتی متبلور شده است. استفاده از عباراتی چون ساخت داخل، بومی سازی، خودکفایی، توسعه توانمندی، ارتقای توان داخلی و غیره که امروزه در گفتار مدیران صنعتی کشور به وضوح شنیده می شود، نشان از اهمیت حمایت و پشتیبانی از ساخت داخل و حرکت به منظور استفاده از تمامی ظرفیت های این مرز و بوم دارد، چرا که افزایش سهم ساخت داخل در انجام پروژه ها، راهی است که در دراز مدت به افزایش منافع اقتصادی کشور و شهروندان ختم می شود. از طرف دیگر توسعه توان داخلی به فاکتورهای مهمی وابسته است. زیرساخت های حقوقی و قانونی، توسعه نظام عرضه و تقاضا، ایجاد زیرساخت های توسعه نظام فناوری و نوآوری، آموزش نیروهای متخصص، شکل دهی ارتباطات هدفمند بین اجزای مختلف سیستم سرمایه گذاری و تأمین مالی مطلوب و شرایط محیطی و پیرامونی صنعت از جمله عوامل کلیدی و تأثیرگذار بر روی افزایش قابلیت و ظرفیت شرکت های داخلی است.

آسیب شناسی وضعیت فعلی ارتقای توان داخلی ما را به سه چالش بسیار بزرگ می رساند:

۱- عدم وجود آمار قابل استناد و شفاف از ظرفیت های موجود داخلی و در حال استفاده در حوزه های مختلف صنعتی

۲- نبود بانک اطلاعاتی جامع، فراگیر و به روز از نیازهای فناوری دستگاه ها و وزارتخانه ها و همچنین دارندگان فناوری و ناتوانی در تالقی بین تقاضا و عرضه فناوری

۳- عدم وجود و یا ناتوانی مراجع نظارتی برای محقق کردن الزامات قانونی در پروژه ها به دلایل ذکر شده شاید تلاش های گسترده مدیران تاکنون نتایج مورد نظر را به دنبال نداشته است، چرا که برنامه ریزی هدفمند در خصوص ارتقای توان داخلی بر پایه اطلاعات و آمارهای قابل استناد در حوزه های مختلف صنعت کشور است. از این رو به نظر می رسد که حتی با ایجاد نهادهای فرادست و سیاستگذار مانند کارگروه حمایت از تولید و سایر نهادها به دلایل ذکر شده، در حوزه ایجاد زیرساخت های کلان توسعه صنعت کشور عمقی دیده نمی شود.

بر پایه این موارد به نظر می رسد راهکارهای ذیل در سه افق زمانی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت برای حل چالش های مذکور در راستای افزایش حجم ساخت داخل و تولید ملی مفید باشد:

در کوتاه مدت با توجه به شرایط تحریم و لزوم ساخت برخی از تجهیزات مهم صنعتی با تشکیل کنسرسیوم های دانشگاهی به عنوان نهاد مجری ساخت چندین پکیج مورد نیاز دستگاه ها انتخاب شده و فرآیند تهیه بانک اطلاعاتی دارندگان فناوری، انتقال دانش فنی و ساخت محصولات آغاز می گردد. برنامه میان مدت با هدف ایجاد بانک اطلاعاتی به منظور شبکه سازی عملیاتی عرضه و تقاضای فناوری در بخش های مختلف صنعتی کشور باید اجرایی گردد.

اهم اقدامات قابل انجام در این سطح عبارتند از:

- ۱- تشکیل بانک اطلاعاتی واقعی از توانمندی های موجود کشور در حوزه های مختلف صنعتی
  - ۲- ارزیابی و رتبه بندی شرکت های دارنده فناوری
  - ۳- ایجاد شبکه مجازی تحت وب جهت معرفی و عرضه فناوری های به روز
  - ۴- شفاف نمودن نیازهای فعلی و آتی فناوری
  - ۵- مدیریت عرضه و تقاضای فناوری های مورد نیاز
  - ۶- تهیه پیوست های فناوری جهت اجرایی پروژه ها
- همچنین با تأسیس مرکز پایش ارتقای توان داخلی، پیگیری موارد ذیل در جهت قابلیت سازی و ظرفیت سازی در شرکت های داخلی، به موازات پروژه های اجرایی صورت خواهد گرفت:
- ارزیابی توان اجرای پروژه های صنعتی و عمرانی در کشور
  - شناسایی سیاست ها و اقدامات دستگاه های اجرایی کشور
  - برقراری ارتباط با انجمن های تخصصی و صنفی
  - شناسایی و بررسی دقیق موانع تولید و تهیه پکیج های سیاست گذاری
  - بررسی زیرساخت های لازم جهت ارتقای فناوری و توسعه نوآوری در شرکت های داخلی
  - انجام اقدامات ترویجی برای همراه کردن تمامی بازیگران عرصه صنعتی کشور
  - تدوین اساسنامه اولیه مرکز پایش توان داخلی

در برنامه بلندمدت نهادسازی و تبدیل شدن به مرجع سیاست گذاری در کشور مد نظر است که این مهم با تأسیس سازمان ملی ارتقای توان داخلی ذیل نهاد ریاست جمهوری و تشکیل شورای عالی ارتقای توان داخلی محقق خواهد شد. مهمترین نکته در انجام درست و اثرگذار این برنامه داشتن اهرم اجرایی و نظارتی است. تأیید رئیس جمهور در خصوص مصوبات شورای عالی ارتقای توان داخلی به منظور اجرایی کردن سایر مراحل از الزامات این برنامه است. این شورا باید دربرگیرنده کمیته های تخصصی از قبیل کمیته قوانین و مقررات، کمیته توسعه بازار، کمیته فناوری های طراحی و ساخت و کمیته نظارت و ارزیابی عملکرد باشد. در جمع بندی موارد فوق ذکر این نکته ضروری است که در شرایط سخت و بحران های بین المللی از جمله تحریم ها، صنایع مختلف کشور با برنامه ریزی دقیق و همراهی تمام اجزای سیستم، به دستاوردهای مطلوبی رسیده اند. دستیابی به دانش فنی طراحی و ساخت نیروگاه های اتمی، طراحی و ساخت مجتمع های عظیم پالایشگاهی و پتروشیمی، توسعه صنایع فراساحلی نفت و گاز، گسترش خطوط جدید تولید در صنعت خودروسازی، ساخت و بهره برداری از مجتمع های عظیم فولاد و آلومینیوم، ساخت و بکارگیری تجهیزات نوین دفاعی، پیشرفت روزافزون در حوزه نانو تکنولوژی و بیوتکنولوژی، ساخت تجهیزات مدرن پزشکی و پیشرفت در سایر حوزه های کلیدی صنعتی در شرایطی محقق شده که کشور از دستیابی به فناوری های روز دنیا و بهره گیری از تجربیات کشورهای پیشرو در حوزه تکنولوژی محروم بوده است. در نگاه کلی به کشورهای توسعه یافته چندین پارامتر را می توان به عنوان عوامل موفقیت آنها به وضوح دید. تدوین برنامه های بلند مدت و هدفمند و ترسیم دقیق نقشه راه پیاده سازی استراتژی ها، یکپارچگی عملکرد کلیه عوامل و نهادهای درگیر در حوزه مورد نظر برای دستیابی کامل به اهداف برنامه ها، استفاده از توانمندی های موجود داخلی و برنامه ریزی بر روی داشته ها با نگاه دستیابی به مرزهای توسعه تکنولوژی، توسعه نظام ارزیابی و نظارت بر عملکرد تمامی بازیگران و مشارکت فعال و توسعه ای بخش های غیر دولتی از جمله عوامل بسیار مهم پیشرفت و توسعه صنایع زیرساختی در جهان محسوب می شود. به نظر می رسد با داشتن یک نگاه برنامه ریزانه و سیستمی می توان شرایط موجود را به فرصتی جهت نیل به توسعه پایدار و ارزش آفرینی ملی بدل نمود.

گروه تحقیق و توسعه دبیرخانه دائمی ارتقای توان داخلی دانشگاه صنعتی شریف

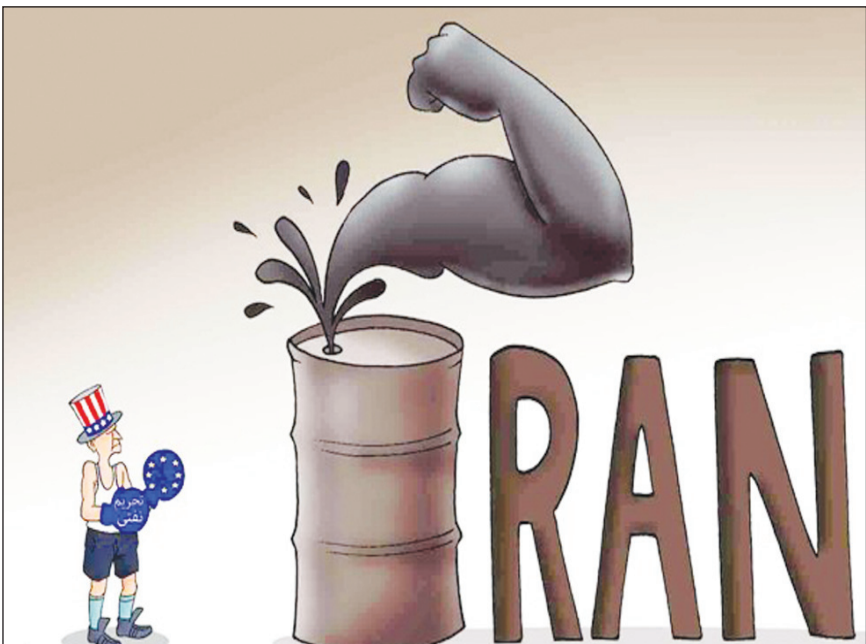
پرتیراژترین نشریه تخصصی صنعت نفت ایران

یکشنبه ۱۹ آذرماه ۱۳۹۱- شماره ۳۴

تعمیر

طعم تلخ ۱۰ماهه تحریم نفت ایران برای دنیا:

آمریکا مجددا تسلیم واقعیت ها می شود؟

برخی رسانه های دیگر اخیرا طی گزارش هایی مدعی شدند؛ بنا به درخواست کشورهای وارد کننده نفت از ایران احتمال افزایش زمان معافیت این کشورها برای یک دوره ۶ ماهه دیگر نیز وجود قوت گرفته است. در همین رابطه یک منبع آگاه غربی گفته پس از کاهش شدید حجم واردات نفت از ایران در نیمه دوم سال جاری، امکان دارد کشورهای آسیایی وارد کننده نفت ایران از معافیت دوباره تحریم های نفتی برای یک دوره ۶ ماهه برخوردار شوند. با این حال، پالایشگاه های آسیایی که بسیاری از آنها برای پالایش نفت ایران ایجاد شده اند، تمایلی به کاهش واردات نفت از این کشور بیش از ۲۰ درصد را در سال جاری ندارند و همانطور که اعلام شد تغییر تاسیسات برای برخی از این پالایشگاه ها یک چالش فنی بزرگ خواهد بود و هزینه های زیادی در برخواهد داشت. مقامات دولتی هند، کره جنوبی، چین و حتی برخی از کشورهای آسیایی دیگر انتظار دارند این معافیت ها ادامه یابد و پیش از اعلام رسمی این کشورها تانر یلدیز وزیر انرژی ترکیه نیز بارها از پای بندی توافقات نفتی ترکیه به ایران خبر داده و اعلام کرده است این کشور مانند گذشته از ایران نفت وارد می کند و آمریکا و هیچ دولت دیگری نمی تواند مانع واردات نفت از ایران شوند.

درصد از نفت ایران هستند.

مشتریان جدید نفت ایران

گزارش خبرنگار فارس اضافه می کند: پس از اجرایی شدن این تحریم های نفتی در اول جولای، مسئولان صنعت نفت ایران در واکنش به این تحریم های نفتی یک جانبه اعلام کردند صادرات نفت به شش کشور اروپایی هلند، اسپانیا، ایتالیا، فرانسه، یونان و پرتغال را متوقف می کنند. یکی از مسئولان شرکت ملی نفت اعلام می کند: جمهوری اسلامی ایران، صادرات نفت به فرانسه و هلند و انگلیس و آلمان متوقف کرده است و مابقی کشورهای اروپایی از جمله ایتالیا، اسپانیا، پرتغال و یونان نیز باید قرار دادهای بلند مدت امضا کنند، در غیر این صورت صادرات نفت به این کشورها نیز متوقف می شود. پس از این التیماutom وزارت نفت و قطع صادرات نفت به برخی از کشورهای اروپایی، مسئولان صنعت نفت سعی کردند تا مشتریان جدیدی را برای نفت ایران دست و پا کنند. از این رویکی از بازارهای جدید نفت ایران برخی کشورهای آفریقایی مانند کنیا، آنگولا و چند کشور دیگر آفریقایی اعلام شد؛ به طوری که مدیر سابق امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران اعلام می کند ایران قرار داد جدید نفتی با کنیا امضا کرده است که براین اساس مقرر شده ایران سالانه ۳۰ میلیون بشکه نفت را به این کشور صادر کند و از طرفی نیز کشورهای زیمبابوه و تاجیکستان نیز به عنوان مشتریان جدید نفت ایران معرفی شدند. در ادامه مسئولان صنعت نفت ایران نیز تأکید می کنند مشتریان قدیمی نفت ایران مانند ترکیه و کشورهای آسیایی کما فی السابق می توانند محموله های نفت مورد نیاز خود را از ایران وارد کنند.

خریداران قدیمی واردات نفت از ایران را کاهش دادند

همانطور که گفته شد، اتحادیه اروپا تنها به یک شرط مجوز واردات نفت از ایران را برای ۱۸ کشور صادر کرد که این کشورها واردات نفت خود را از ایران کاهش دهند. براین اساس آمار واردات نفت برخی از کشورهای آسیایی و اروپایی در هفت ماه گذشته نشان می دهد که این کشورها به تعهد خود در قبال اتحادیه اروپا عمل کردند. به طوری که چین ۲۱ درصد، ژاپن ۳۳ درصد، کره جنوبی ۱۷ درصد واردات نفت خود را کاهش داده و از طرفی ترکیه و هند نیز همانند گذشته و قبل از اعمال تحریم ها سعی کردند نفت مورد نیازشان را از ایران تأمین کنند. این کاهش واردات نفت از ایران موجب شد تا صادرات نفت ایران در ماه های اول تحریم کاهش یابد و براساس آمار های ارائه شده از سوی موسسه بین المللی انرژی حتی روزانه به زیر یک میلیون بشکه نیز برسد اما صادرات هرگز متوقف نشد؛ به طوری که به قول وزیر نفت در ماه های اخیر صادرات نفت ایران در حال افزایش و در ماه اخیر به یک میلیون ۳۰۰ هزار بشکه نیز رسید و حتی این روند در حال افزایش است. در این میان ظاهرا و به استناد آمارهای اعلام شده از سوی کشورهای مختلف، عربستان، عراق، لیبی و روسیه از همان ابتدا دنبال این بودند تا تولید نفت خود را افزایش دهند و جایگزین نفت ایران کنند ولی کارشناسان نفتی و حتی خریداران نفت ایران اعلام کردند نمی توانند به جز از نفت ایران از نفت کشور دیگری استفاده کنند. علت این امر هم نوع نفت ایران درجه API و انطباق آن با پالایشگاه های کشورهای مقصد است که بارها به تفصیل در موردش صحبت شده است.

درخواست افزایش معافیت برای واردات نفت، نتیجه ۱۰ ماهه تحریم

همانطور که در ابتدای این گزارش آمد، برخی از رسانه های خارجی از جمله خبرگزاری رویترز و

برخی رسانه های دیگر اخیرا طی گزارش هایی مدعی شدند؛ بنا به درخواست کشورهای وارد کننده نفت از ایران احتمال افزایش زمان معافیت این کشورها برای یک دوره ۶ ماهه دیگر نیز وجود قوت گرفته است. در همین رابطه یک منبع آگاه غربی گفته پس از کاهش شدید حجم واردات نفت از ایران در نیمه دوم سال جاری، امکان دارد کشورهای آسیایی وارد کننده نفت ایران از معافیت دوباره تحریم های نفتی برای یک دوره ۶ ماهه برخوردار شوند. با این حال، پالایشگاه های آسیایی که بسیاری از آنها برای پالایش نفت ایران ایجاد شده اند، تمایلی به کاهش واردات نفت از این کشور بیش از ۲۰ درصد را در سال جاری ندارند و همانطور که اعلام شد تغییر تاسیسات برای برخی از این پالایشگاه ها یک چالش فنی بزرگ خواهد بود و هزینه های زیادی در برخواهد داشت. مقامات دولتی هند، کره جنوبی، چین و حتی برخی از کشورهای آسیایی دیگر انتظار دارند این معافیت ها ادامه یابد و پیش از اعلام رسمی این کشورها تانر یلدیز وزیر انرژی ترکیه نیز بارها از پای بندی توافقات نفتی ترکیه به ایران خبر داده و اعلام کرده است این کشور مانند گذشته از ایران نفت وارد می کند و آمریکا و هیچ دولت دیگری نمی تواند مانع واردات نفت از ایران شوند.

تجربه تلخ ۱۰ ماهه تحریم نفت ایران برای آمریکا و اروپا

در همین رابطه، اسماعیل رحیمی، یکی از کارشناسان انرژی در گفت و گو با خبرنگار اقتصادی فارس می گوید: تجربه ۱۰ ماهه تحریم نفت ایران توسط اتحادیه اروپا و آمریکا و همچنین اظهارات رئیس جمهور آمریکا در روزهای اخیر این موضوع را می رساند که آنها از تحریم نفتی ایران درس گرفته اند و نمی خواهند در اوج فصل سرما شاهد تعطیلی مجدد برخی از پالایشگاه های نفت در سطح اروپا و جهان باشند. وی ادامه می دهد: به طور معمول تقاضای نفت در مدت فصل سرما افزایش می یابد ولی تولید نفت ثابت است. با این شرایط در حالت عادی شاهد افزایش چند دلاری قیمت نفت در بازارهای جهانی هستیم اما سال گذشته وقتی که اروپا و آمریکا دست به چنین کاری زدند و نفت ایران را تحریم کردند قیمت نفت افزایش بیش از ۱۰ دلار داشت و به یک باره از ۱۱۰ دلار در هر بشکه به ۱۲۰ و در برخی از روزها نیز به ۱۲۵ دلار نیز رسید. این کارشناس انرژی تصریح می کند: آمریکا و اروپا زمستان سال گذشته را با سختی و فشار اقتصادی پشت سر گذاشتند و با توجه به بدهی های کشورهای عضو اتحادیه اروپا این کشورها دیگر حاضر نخواهند بود زمستان امسال را نیز با فشارهای شدید اقتصادی بگذرانند. وی ادامه می دهد: هم اکنون شنیده ها حاکی از این است که اوباما نیز به این موضوع پی برده و نمی خواهد نفت ایران را برای بار دیگر با تهدید مواجه کند زیرا می داند عواقب این کار دامن اقتصاد آمریکا و اروپا را خواهد گرفت. این در حالی است که سخنگوی کاخ سفید بدون اظهار نظر در این خصوص که آیا تحریم ها تشدید می شود و یا به درخواست کشورهای خریدار نفت از ایران تن خواهند داد، اعلام کرده است: تصمیم گیری در مورد تمدید معافیت برخی کشورها از تحریم های نفتی ایران ۸ دسامبر (۱۷ آذرماه) صورت خواهد گرفت. با این شرایط ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا حتما در طول این مدت به این موضوع پی برده اند که نفت ایران تحریم شدنی نیست زیرا سابقه نشان داده است که جهان برای داشتن آرامش نیازمند به نفت ایران است.

گزارش: محمد حسین سیف الهی مقدم